

ZAMONAVIY MAKTAB BOSHQARUVIGA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Andijon davlat pedagogika instituti
maktabgacha ta'lim metodikasi kafedrası
Ph.D., dotsent Umidjon Axunov
E-mail: umidjon.79@gmail.com

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15226654>

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy maktab boshqaruviga yangicha yondashuvlari yoritilgan. Shu bilan birga ta'lim jarayonini boshqarishni innovatsion yondashuvlarining bir nechta omillari, innovatsion boshqaruvni amaliy yondashuvlarining ayrim turlari xususida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Pedagogik menejment, ta'lim sifati, innovatsion boshqaruv, pedagogik faoliyatga boshqarish, pedagogik jarayon, texnologik yangiliklar, pedagogik yondashuvlarning diversifikatsiyasi, hamkorlik va kommunikatsiya, boshqaruv modellarining modernizatsiyasi, resurslarni optimal boshqarish, o'quv jarayonini moslashtirish, pedagogik jamoa yaratish, axborot texnologiyalaridan foydalanish, samaradorlikni oshirish .

Hozirgi kunda ta'lim tizimi jahon bo'ylab o'zgarishlar va yangilanishlarni o'z ichiga olgan murakkab jarayon sifatida rivojlanmoqda. Yangi texnologiyalar, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va boshqaruvning innovatsion usullari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ro'l o'ynaydi. Shu nuqtai nazardan, boshqaruvning innovatsion yondashuvlari ta'lim tizimining rivojlanishida zaruriy elementlardan biri hisoblanadi.

Ta'lim sifatini amalga oshirish muammosi ta'lim muassasasining barcha turlari uchun asosiy vazifalardan biridir. Bu boradagi ustuvor yo'nalishlardan biri pedagogika oliy o'quv yurtlari bitiruvchilarining tashkiliy-boshqaruv faoliyatiga qobiliyati va kompetentlik tayyorgarligi darajasini oshirishdan iborat. Ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning eng muhim yo'nalishi bu tizimni boshqarish modelini o'zgartirishdir. Bevosita maqsad - ta'lim siyosatining barcha sub'ektlarining vakolatlari, funktsiyalari va majburiyatlari aniq taqsimlangan va muvofiqlashtirilgan holda optimal boshqaruv modelini ishlab chiqishdan iborat. O'zbekiston Respublikasini 2022-2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasida prezident Sh.M.Mirziyoyev takliflari asosida ko'plab maktabgacha ta'lim va yangi umumta'lim maktablari zamon talablari asosida barpo qilinadi. Bugungi kunda fan-texnika rivojlanishi umumta'lim maktablarida olib boriladigan katta islohotlar ta'lim-tarbiyaning mazmunini o'zgartirishini shuningdek, ta'lim tizimini zamon talablari asosida boshqarishni talab etmoqda. Nazariy mashg'ulotlar “Pedagogik menejment” kursini ishlab chiqishga, amaliy mashg'ulotlar “O'qituvchining boshqaruv faoliyati” seminarini qo'llash asosida amalga oshirilishi kerak. “Pedagogik menejment” kursi “O'qituvchining boshqaruv faoliyati” kursini chuqur qayta ko'rib chiqish natijasi bo'lib, uning nomi ta'lim tizimlaridagi menejmentning mohiyatini yanada aniqroq aks ettiradi. Maktabda ta'lim - tarbiya jarayonini mukammal tashkil etish uchun zamonaviy menejment (boshqarish) tamoyillariga asoslangan boshqarishning yangi yondashuvlari va usullari va tizimini tashkil etish ta'kidlab o'tilgan. Sharq mutafakkirlari ham rahbarlikning o'ziga xos xususiyatlari haqida fikr yuritganlar. Jumladan, IX-X aslarda yashab o'tgan buyuk faylasuf Abu Nasr Farobiy o'zining “Fozil odamlar shahri” asarida rahbarlikning o'ziga xos jihatlari haqida fikr yuritib, “Jamiyatga adolat o'rnatish , shahar davlatni boshqarish yo'llari, shahar hokimi qanday bo'lishi lozimligi, rahbar uchun zarur bo'lgan xislatlar” haqida to'xtalib, rahbar uchun eng muhimi - bu donishmandlik“, deya e'tirof etgan. Pedagogik faoliyatga boshqarish deb, pedagogik jarayonni rejalashtirishni tashkil etish, rag'batlantirish natijalarini nazorat qilish va tahlil qilish tushuniladi. Demak, boshqarish so'zi bugun modernizatsiya qilinib menejment so'zi bilan ma'nosini anglatadi.

2022-2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasining 4-maqsadida Davlat boshqaruvi organlari faoliyatini “fuqarolarga xizmat qilishga yo'naltirish”

tamoyili asosida transformatsiya qilishga bag'ishlangan. Bu ayni vaqtda boshqaruvga nisbatan e'tiborning ustunlik darajasini ifodalaydi.

Boshqaruvning innovatsion yondashuvlari tushunchasi. Innovatsion boshqaruv — bu yangi texnologiyalar, metodologiyalar va boshqaruv usullarini qo'llash orqali ta'lim tizimi samaradorligini oshirishga qaratilgan yondashuvdir. Boshqaruvning innovatsion yondashuvlari o'quv jarayoniga o'zgarishlar kiritish, yangiliklarni sinovdan o'tkazish va ta'lim tizimining tashkilot ichida samarali boshqarishni ta'minlashni maqsad qiladi.

Ta'lim jarayonini boshqarishning innovatsion yondashuvlari bir nechta omillar bilan bog'liq:

- **Texnologik yangiliklar:** Onlayn platformalar, raqamli texnologiyalar va interaktiv ta'lim vositalari ta'lim boshqaruvini soddalashtiradi va samarali qiladi.

- **Pedagogik yondashuvlarning diversifikatsiyasi:** Ta'limning individual va guruhda o'qitish yondashuvlari, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodlar, hamda o'quvchilarni o'z-o'zini boshqarishga o'rgatish.

- **Hamkorlik va kommunikatsiya:** Ta'lim muassasalarida ma'muriyat, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro kommunikatsiya va hamkorlikni mustahkamlash.

- **Boshqaruv modellarining modernizatsiyasi:** Xususiylar va davlat ta'lim muassasalarida boshqaruvning yangi tizimlari, jumladan, o'qituvchilarni rag'batlantirish va ularning faoliyatini baholash usullari.

Innovatsion boshqaruvning amaliy yondashuvlari
Innovatsion boshqaruvni ta'limda amalga oshirishda quyidagi amaliy yondashuvlar muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin:

- **Resurslarni optimal boshqarish:** Innovatsion boshqaruvda ta'lim resurslarini (o'qituvchilar, texnologiyalar, moddiy va moliyaviy) samarali va adolatli taqsimlash.

- **O'quv jarayonini moslashtirish:** Ta'lim jarayonini o'quvchilarning individual ehtiyojlari va qobiliyatlariga moslashtirish, shuningdek, o'qitishning sifatini oshirish uchun qo'llaniladigan yangi metod va strategiyalar.

- **Pedagogik jamoa yaratish:** O'qituvchilarni o'zaro hamkorlikda ishlashga undash, ularning kasbiy rivojlanishiga yordam berish.

- **Axborot texnologiyalaridan foydalanish:** Raqamli ta'lim vositalari va platformalaridan foydalangan holda ta'lim jarayonini optimallashtirish, masofaviy ta'limni rivojlantirish.

Innovatsion boshqaruv yondashuvlari ta'lim tizimida quyidagi ijobiy o'zgarishlarni keltirib chiqaradi:

- **Samaradorlikni oshirish:** O'quvchilarning o'qishdagi muvaffaqiyatlari va ta'lim muassasalarining ish faoliyatining yaxshilanishi.

- **Ko'proq moslashuvchanlik:** O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida yanada yaxshiroq o'zaro ta'sir va ta'lim jarayoniga adaptatsiya qilishning osonlashuvi.

- **Innovatsiyalarga tayyor bo'lish:** Ta'lim muassasalari yangi pedagogik metodlarga va texnologik o'zgarishlarga tayyor bo'lib, yanada sifatli ta'limni ta'minlaydi.

- **Ta'limni demokratiyashtirish:** Innovatsion boshqaruv tizimi barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratadi, shu bilan birga, ta'lim jarayonida ijtimoiy adolatni ta'minlaydi.

Innovatsion boshqaruvda yuzaga keladigan muammolar.
Innovatsion yondashuvlarni joriy qilishda ba'zi qiyinchiliklar mavjud bo'lishi mumkin:

- **Yangi texnologiyalarni joriy qilishdagi to'siqlar:** Infrastruktura muammolari va raqamli bo'shliq ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng qo'llashga to'siqlik qiladi.

- **O'qituvchilarni tayyorlash muammosi:** Yangi yondashuvlar va metodlarni o'qituvchilar uchun o'zlashtirish qiyin bo'lishi mumkin, shuning uchun ularning malakasini doimiy ravishda oshirib borish zarur.

- **Moliyaviy resurslar yetishmovchiligi:** Innovatsion boshqaruvni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslar ta'lim muassasalarining ko'pida yetarli emas.

Ta'lim jarayonida boshqaruvning innovatsion yondashuvlari ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda, o'quvchilarning malaka va kompetensiyalarini oshirishda, hamda o'qitish sifatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Innovatsiyalarni joriy qilishda yuzaga keladigan qiyinchiliklarni yengib, ta'lim tizimida yanada samarali va zamonaviy boshqaruv usullarini qo'llash imkoniyatlari mavjud. Bunday yondashuvlar ta'lim muassasalarining rivojlanishiga va ta'lim sifatining oshishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kenjaboyev A., Karimova B. (2023). “Pedagogik menejment asoslari” o'quv qo'llanma. “IRFON-PRINT” nashriyoti
2. Xo'jaev A. (2021). “Ta'limda boshqaruvning innovatsion yondashuvlari”. O'zbekiston ta'limi.
3. Mamatov D. (2019). “Pedagogik boshqaruv: innovatsiyalar va amaliyot”. Toshkent: “O'quvchi”.
4. Qodirov N. (2020). “Innovatsion boshqaruv usullari ta'lim tizimida”. Ta'lim va rivojlanish.
5. Shodmonov J. (2018).”Ta'limda axborot texnologiyalari va boshqaruv”. Ta'lim va ilm.
6. Ismailov A. (2022). “Ta'lim jarayonini boshqarishda innovatsion metodlar”. Toshkent: “Ma'naviyat”.